İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi: Vahiy, Tercüme ve Kurumlar (12.1.2-12.1.3)

12.1.2. İslam medeniyetinde bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirir. · 12.1.3. İslam medeniyetinde öne çıkan eğitim ve bilim kurumlarını tanır.

HATIRLAYALIM

- İslam medeniyetinde ilim süreci 610 yılında ilk vahiy olan 'Oku!' emriyle başlamış ve bilime kutsal bir değer atfedilmiştir.
- Eğitim faaliyetleri Mekke'de Darülerkâm'da başlamış; Medine'de Mescid-i Nebi bitişiğindeki Suffe ilk yatılı üniversite modeli olmuştur.
- Abbasiler döneminde Bağdat'ta kurulan Beytülhikme (Bilgelik Evi), tercüme hareketleriyle antik tıp, felsefe ve astronomiyi İslam dünyasına taşımıştır.

1 EŞLEŞTİRME

Görseldeki İslam medeniyeti ilim ve eğitim kurumlarını tarihsel işlevleriyle eşleştiriniz.

1. Suffe	2. Beytülhikme	3. Nizamiye	4. Bimaristan
Mescid-i Nebi İlk Yatılı Okul	Bağdat Tercüme Merkezi	Selçuklu İlk Üniversite	Tıp Eğitimi Şifahane

c 1. Suffe	a) İslam dünyasında hem tedavi yapılan hem hekim yetiştirilen tıp hastanesi
b 2. Beytülhikme	b) Bağdat'ta kurulan, kütüphane ve tercüme akademisi işlevi gören merkez
d 3. Nizamiye Medresesi	c) Mescid-i Nebi bitişiğinde yoksul talebelerin ilim tahsil ettiği yatılı ilk mektep
a 4. Bimaristan	d) Büyük Selçuklu Devleti'nde Nizamülmülk tarafından kurulan yükseköğretim kurumu

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Görseldeki İslam ilim tarihi aşamalarına göre yargılardan doğru olanlara D, yanlış olanlara Y işaretleyiniz.

İSLAM BİLİM TARİHİ TEMEL AŞAMALARI

1. Doğuş & Tercüme	2. Özgün Keşifler
Vahiy temeli ve kaynak aktarımı	Cebir, optik ve tıp ekolleri

	D	Y
İslam medeniyetinde bilimsel gelişim ilk vahiy olan Alak suresinin 'Oku!' emriyle başlamıştır.	☑	☐
Suffe mektebinde yetişen talebelere 'Ashab-ı Suffe' adı verilmiş ve çevre kabilelere muallim gönderilmişlerdir.	☑	☐
Nizamiye Medreseleri yalnızca dinî ilimlerin okutulduğu, felsefe ve mantığın yasaklandığı yerlerdir.	☐	☑
Tercüme hareketleri İslam bilginlerinin özgün keşifler yapmasını tamamen engellemiştir.	☐	☑

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Beytülhikme kurumsal şeması incelendiğinde, Abbasiler döneminde Bağdat'ta yürütülen ilmî faaliyetlerin temel omurgasını

BEYTÜLHİKME (BİLGELİK EVİ) BAĞDAT KURUMSAL ŞEMASI

Tercüme Odaları	Kütüphane & Rasathane
Grekçe, Süryanice, Farsça metinler	Özgün araştırma ve tahlil meclisleri

(A) Antik Yunanca, Süryanice ve Sanskritçe eserlerin Arapçaya tercüme edilmesi
(B) Ticari kervanların güvenliğini sağlamak için askerî taktikler geliştirilmesi
(C) Yalnızca dil bilgisi kurallarının ezberletilerek fen bilimlerinin dışlanması
(D) Farklı inançtaki bilim insanlarının kütüphanelere girişinin yasaklanması

4 KISA CEVAP

Görseldeki Mescid-i Nebi'nin bitişiğinde yer alan ve ilk eğitim mekânı olan yatılı bölümün adını yazınız.

MESCİD-İ NEBİ VE SUFFE MEKTEBİ (MEDİNE)

Hz. Peygamber'in gözetiminde ilk yatılı talebe mektebi

Kur'an öğretimi, hadis rivayeti ve çevre kabilelere muallim yetiştirme

Suffe mektebidir.

5 KISA CEVAP

İslam dünyasında gök cisimlerini gözlemlemek ve astronomi tabloları (zîc) hazırlamak için kurulan kurumlara ne ad verilir?

Rasathanedir (gözlemevi).

6 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Suffe mektebinin İslam medeniyetinde kurumsal eğitim ve bilgi aktarımı açısından taşıdığı önemi açıklayınız.

İlk sistemli yatılı okul olup dinin doğru öğrenilmesini.

7 TABLOYU TAMAMLA

İslam ilim tarihi kurumlarını kuruluş dönemleri ve banileri açısından tabloda işaretleyiniz.

Özellik / Kriter	Hz. Peygamber / Asr-ı Saadet	Abbasiler / Selçuklular / İlhanlılar
Suffe mektebinin kurulması	✓	—
Beytülhikme tercüme merkezinin kurulması	—	✓
Nizamiye Medreselerinin tesis edilmesi	—	✓
Meraga Rasathanesinin inşa edilmesi	—	✓

8 EŞLEŞTİRME

Görseldeki İslam âlimlerini ilimlerin tasnifine kazandırdıkları yaklaşımlarla eşleştiriniz.

1. Farabi	2. Gazali	3. Hârizmî	4. İbn Heysem
İhsâül-Ulûm Felsefe	Farz-ı Kifaye Ahlak	Cebir Sıfır Rakamı	Optik Deney Yöntemi

c 1. Farabi

b 2. Gazali

a 3. Hârizmî

d 4. İbn Heysem

a) Cebir ilminin kurucusu olup Hint rakamlarını ve sıfırı İslam dünyasına tanıtan matematikçi

b) İlimleri farz-ı ayn ve farz-ı kifaye şeklinde ahlaki sorumlulukla tasnif eden âlim

c) İhsâü'l-Ulûm adlı eseriyle ilimleri teorik ve pratik olarak tasnif eden filozof

d) Optik alanında Kitabü'l-Menazır ile modern deneysel yöntemi kuran fizikçi

9 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İslam medeniyetinde tıp ve rasathane kurumlarına dair yargılardan doğru olanlara D, yanlış olanlara Y işaretleyiniz.

	D	Y
Bimaristanlarda müzik ve su sesiyle ruhsal tedavi yöntemleri uygulanmıştır.	☑	☐
Nasıreddin Tusi tarafından kurulan Meraga Rasathanesi devrin en gelişmiş aletlerine sahipti.	☑	☐
İslam hastanelerinde yalnızca soylu tabakadan Müslüman hastalara tedavi verilmiştir.	☐	☑
Uluğ Bey, Semerkant'ta hem medrese hem rasathane kurarak astronomi cetvelleri hazırlamıştır.	☑	☐

10 SIRALAMA

Görseldeki İslam medeniyeti eğitim kurumlarının tarihsel gelişim evrelerini kronolojik olarak 1'den 4'e kadar sıralayınız.

İSLAM EĞİTİM KURUMLARI TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Darülerkâm → 2. Suffe → 3. Beytülhikme → 4. Nizamiye

1 Mekke Dönemi: Darülerkâm'da gizli ve birebir öğretim

4 Büyük Selçuklu Dönemi: Nizamülmülk'ün kurduğu Nizamiye Medreseleri

3 Abbasi Dönemi: Bağdat'ta Beytülhikme tercüme merkezi

2 Medine Dönemi: Mescid-i Nebi bünyesinde Suffe mektebi

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki İslam bilginlerinin ilimleri sınıflandırma (tasnif-i ulûm) şeması incelendiğinde, Farabi ve Gazali gibi âlimlerin fen ve din

İSLAM ÂLİMLERİNİN İLİMLERİ TASNİFİ (TASNİF-İ ULÛM)

Farabi (İhsâü'l-Ulûm) · Gazali (İhyâ)

Akli İlimler (Matematik, Fizik, Felsefe) + Nakli İlimler (Tefsir, Hadis, Fıkıh)

A Akıl ile vahyin uzlaştırılarak bütüncül hakikate ulaşılması

B Antik dönem kaynaklarının tamamen yok edilerek unutturulması

C Sadece dinî ilimlerin üstün görülüp fen ilimlerinin ötelenmesi

D Bilimsel araştırmaların saray sınırları dışına çıkarılmaması

12 ŞİFRELİ KELİME

Görseldeki ilim tarihi ipuçlarından yararlanarak bulmacayı çözünüz. Turuncu anahtar kutulardaki harflerle şifrelenmiş derin kavrayış

İSLAM DÜŞÜNCESİ KAVRAM BULMACASI

HİKMET · İLİM · KÜTTAB · MEDRESE · ERKÂM · TERCÜME

İpuçlarını çözerek gizli bilgelik kavramını (6 harf) bulunuz.

Derin anlayış, kavrayış ve bilgelik erdemi	H İ K M E T
İslam medeniyetinin temel bilgi ve bilim kavramı	İ L İ M
İlk çocuk eğitim mektepleri ve yazı evleri	K Ü T T A B
Selçukluların kurduğu yükseköğretim medresesi	M E D R E S E
Mekke'de ilk derslerin verildiği sahabe evi	E R K Â M
Beytülhikme'deki antik metin çeviri faaliyeti	T E R C Ü M E

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

HİKMET

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.